

Dr. Dombovári Ella
VALIDÁCIÓ A FELSŐOKTATÁSBAN
Tapasztalat, vélemény, ajánlás

A TÁMOP 4.1.3. 2. ütemének szakértő tagjaként az elmúlt évben több alkalommal vettem részt olyan műhelymunka folyamatokban, amelyek egyik célja az volt, hogy feltárja a validáció hazai bevezetésének lehetőségét, feltételeit.

Ezt megelőzően, a projekt első szakaszában széleskörű felmérés és elemzés készült a validáció európai gyakorlatáról. A kutatási eredmények alapján elmondható, hogy eltérő módon, eltérő mértékben, de sikeresen alkalmazzák az eljárást több európai ország felsőoktatásában.

Személyes tapasztalattal a francia gyakorlatról rendelkezem, mert több mint 10 éve együttműködünk a legnagyobb francia felnőttképző egyetemmel, a Cnam-mal (Conservatoire national des arts et métiers), amely intézmény élen járt a francia validációs eljárás bevezetésében és gyakorlatában.

A validáció legfontosabb alapelve, hogy a különféle tanulási módokon megszerzett tanulási eredményeket egyenértékűnek fogad el. Gyakorlatilag a hozott tudás egységes értékelési eljárását jelenti.

A validációval kapcsolatos hazai vélemények, mint ismert, nagyon megoszlanak; a felsőoktatási intézmények többsége nem támogatja a módszer bevezetését. Fel kell tenni tehát az első kérdést: szükség van-e a bevezetésére Magyarországon.

A validáció bevezetése elkerülhetetlen abban az esetben, ha elkötelezzük magunkat a LLL elve mellett, és ha elfogadjuk, hogy egy ország gazdasági fejlődésének alapja a gazdaságban meglévő szaktudás összességének minősége és mértéke.

Magyarországon szükség van a tudás felértékelésére, amely az elmúlt években – különböző nemzetközi hatások, és hazai átrendeződések miatt – nem kapott kellő elismerést.

A jelenleg jellemző inkább „akadémikus” képzés eredményeképpen háttérbe szorult a gyakorlatorientált felsőoktatás, hiányoznak a munkaerő-piac követelményeinek megfelelően kialakított képzések. Különösen komoly feladatot jelent ez a felnőttképzésben, ahol szükségesé válik a munkáltatók részéről jelentkező új elvárásoknak való megfelelés szerinti struktúrák és programok kialakítása.

Az iskolai tanulmányokat részben kiváltó validáció valójában nem a képző intézmények számára fontos, hiszen piacvesztést, minőségromlást, konkurenciát láthatnak benne. Azonban

a magyar gyakorlatban – néhány példa kivételével - nem jellemző, hogy a gazdasági élet szereplői jelenjenek meg egy javaslattal pl. az egyetemek számára. Ezért a felsőoktatásban kell eljutni ahhoz a felismeréshez, hogy a validációra szükség van.

És akkor rögtön következik a második fontos kérdés, melyek a validáció előnyei és hátrányai. Nagyon fontos megfogalmazni ezeket a kérdéseket, de csak azzal a céllal, hogy megtaláljuk a vélt hátrányok elkerülését.

A validáció hátrányait többen elsősorban a diploma minőségének romlásában, ill. az oktatók óraszámának csökkenésében látják. Úgy gondolom, a diploma minősége megőrizhető, ha a validálási rendszer mindent figyelembe vesz, amit a diplomával rendelkezőnek tudnia kell. Erre megfelelő biztosíték a tanulási eredményeken alapuló képzés, amely alappillére a minőségbiztosítási rendszernek. Tehát ez eljárásrendi és minőségügyi feladat, amely megoldható. A validáció bevezetésével valószínű szükségessé válik az oktatók feladatainak átszervezése és fejlesztése. Elsősorban szükséges az eredmény alapú gondolkodásmód elsajátítása és a tantárgyi programok fejlesztése ezen szempontok szerint. Mivel logikusan a validáció nem az oktatók tárgyainak számának csökkenését jelenti, hanem a tárgyat felvevő hallgatók számát, amely évente változó lehet, ezért nem egyértelmű, hogy oktatók óra nélkül maradnának. De ez is bekövetkezhet, különösen olyan szakterületeken, ahol nagyobb mértékben van lehetőség a tapasztalati, gyakorlati tudás elismerésére. Ezek az oktatók felkészíthetők azokra a feladatokra, amelyek a validációs folyamatban szükségesek.

Annak érdekében, hogy a validációra jelentkező tudásáról biztonságosan lehessen dönteni, hogy olyan anyagok kerüljenek a döntéshozók elé, amely alapja a minőségi döntéshozatalnak, szakértők/tanácsadók közreműködésére van szükség. Ők a jelentkezéstől kezdődően végigkísérik a kérelmezőt a validációs folyamat végéig, addig, amíg a jelölt az értékelő bizottság elé kerül. Ez egy oktatói-szakértői feladat, amelyet meg kell tanulni. Ez egy tanácsadói feladat, amelyért fizetni kellene annak, aki igénybe veszi.

Mіндеzek alapján a validáció alkalmazása nem szükségszerű, hogy személyi és anyagi hátrányt jelentsen egy intézmény számára. Természetesen ez egy sokkal összetettebb kérdés, itt csak felvetés szintjén lehet róla írni.

Úgy gondolom, hogy a validáció hazai bevezetéséhez nem elegendő a külföldi minták ismerete és semmiképpen nem törekedhetünk valamelyik jól bevált, jól működő gyakorlat „honosítására” sem.

Véleményem szerint a hazai járható út a felsőoktatási intézményekből indulhat.

Ha egy egyetem felvállalja egy adott képzés keretében a módszertan kialakítását, ez lehet alapja egy későbbi országosan egységes rendszer létrehozásának. Hosszútávon az egyetemektől független, központi validációs szervezet, és hálózat kialakítása lehet a jó gyakorlat.

Fontos szem előtt tartani, hogy Magyarországon nem a diplomások számának növelése a cél. A cél a szakmai tudás elismerése és ezáltal a tudás felértékelődése lehet. Ehhez azonban szükséges a munkáltatók véleményének megváltozása is a különböző típusú bizonyítványokról. A jelenlegi gyakorlat szerint valaki csak néhány elismert bizonyítvány (pl. diploma) felmutatásával indulhat versenybe egy állás elnyeréséért. Ha az egyetemek által kiadott „nemdiplomák”, hanem különböző végzettséget (pl. egy tanfolyam elvégzését, egy modul elvégzését) igazoló bizonyítványok is beszámíthatóak lennének a jelölt felvételénél és alkalmazásánál (beosztás, fizetés), akkor beszélhetnénk valóban a tudás értékéről. Ehhez azonban már szükség van arra a sokat emlegetett „oktatás és gyakorlat” kapcsolatára.

Összességében a validáció hazai gyakorlatának kidolgozására és alkalmazására elsősorban egyetemi kezdeményezéssel és a felnőttképzésben látok reális lehetőséget.

Irodalom:

Derényi András – Tót Éva: Validáció Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2011.

Guibert, S.: La Validation des Aquis de l'Expérience. Objectifs et Axes de développement.

Direction nationale des formations. Document de travail. CNAM, Paris, 2009. mars.